

EFFECTEVALUATIE HELM OP FLUO TOP

Stijn Dhondt, Ellen Loos en Stijn Dergent

2018

Gelieve naar dit document te verwijzen als volgt: Dhondt, S., Loos, E. & Dergent, S. (2018) Effectevaluatie Helm Op Fluo Top, Mechelen, Vlaamse Stichting Verkeerskunde.

Samenvatting

De VSV is voorstander van positieve acties om zichtbaarheid en fietshelmgebruik aan te moedigen, eerder dan van een algemene of gedeeltelijke verplichting. Onder meer door acties zoals Helm Op Fluo Top (HOFT) merkt de VSV dat de fietshelm en het fluohesje de laatste jaren meer en meer ingeburgerd raakt. Alleen is niet duidelijk welk effect HOFT heeft op het dragen van een helm en fluo.

Gedurende de campagneperiode 2017-2018 van HOFT werd daarom het aantal leerlingen geteld dat fluo en/ of een helm draagt. In totaal hebben 340 scholen meegedaan aan de effectstudie: 258 scholen die deelnemen aan HOFT en 82 scholen die dienden als controlegroep. Dit komt overeen met 51 387 leerlingen. Bij de deelnemende scholen werd ook onderzocht hoe ze het project binnen de school organiseren.

Voor de campagne (twee weken voor de herfstvakantie) droeg gemiddeld iets meer dan 1 op 3 kinderen fluo of reflecterende kledij naar school. Tijdens HOFT steeg dit naar 8 op 10 kinderen. Na afloop van HOFT droeg nog steeds 1 op 2 kinderen fluo of reflecterende kledij naar school, wat hoger is dan voor de campagneperiode. In de controlegroep was slechts een kleine stijging te zien van het aantal kinderen dat fluo droeg. HOFT slaagt er dus in een zeer groot aantal kinderen te overtuigen om zichtbare kledij te dragen tijdens de campagneperiode, waarbij ook na de campagneperiode dit effect nog merkbaar is.

Uit de resultaten bleek dat zeker 1 op 5 scholen fluo in het schoolreglement opneemt als verplichting. Scholen die fluo verplichten en niet deelnemen aan HOFT tellen 8 op 10 kinderen die fluo of reflecterende kledij dragen, wanneer ze daarenboven ook meedoen aan HOFT stijgt dit tot 9 op 10.

Scholen die meedoen aan een andere actie of een eigen actie op poten zetten, tonen een sterkere stijging dan scholen die geen campagne voeren. HOFT slaagt er echter wel in meer kinderen fluo of reflecterende kledij te doen dragen dan de afgeleide of eigen campagnes.

Aan het dragen van een helm wordt door scholen veel minder aandacht besteed dan aan fluo. Niettemin draagt iets meer dan de helft van de kinderen een helm naar school in de periode voor de campagne. Tijdens HOFT stijgt naar 7 op 10. In de controlegroep daalt het aantal kinderen dat een helm draagt. Na afloop van HOFT daalt het aantal kinderen dat een helm draagt opnieuw naar het niveau van de campagneperiode. Er is dus geen blijvend effect van HOFT op het dragen van de helm. Het 5^e en 6^e leerjaar staan na afloop van HOFT wel positiever tegenover het dragen van de helm.

Ook op fietsgebruik heeft HOFT een positieve invloed. Bij het begin van de campagne komt ongeveer 22% van de kinderen met de fiets naar school. HOFT slaagt er in om de leerlingen langer te overtuigen om met de fiets naar school te komen tijdens de winter. Naarmate het project vordert, daalt het aantal fietsers echter wel ook tot op het niveau van de controlegroep (16%).

Inhoud

1. Inleiding	5
1. Belang van de helm bij jonge fietsers.....	5
2. Belang van zichtbaarheid bij jongere kinderen.....	5
3. Inzetten op helm en fluo	5
4. Onderzoeksvragen	6
2. Methode	7
1. Design.....	7
2. Rekrutering.....	8
3. Aanpak	8
4. Berekening.....	9
3. Resultaten	10
1. Respons	10
2. Beschrijving deelnemende scholen	12
1. Controlescholen	12
2. HOFT-scholen	13
3. Effectmeting Helm Op Fluo Top	15
1. Effect van HOFT op het dragen van fluo	15
2. Effect van HOFT op fietsen.....	18
3. Effect van HOFT op het dragen van de helm	20
4. Attitude van leerlingen tov helm en fluo	21
5. Invloed per leerjaar	22
6. Conclusies effectmeting.....	23
4. Discussie	25

1. Inleiding

1. Belang van de helm bij jonge fietsers

Bij fietsslachtoffers loopt 40% van de 10 tot 19-jarigen en net geen helft van de 0 tot 9-jarigen een schedel- en hersenletsel op (Dupont & Meunier, 2017). Hoofdletsels zijn de meest voorkomende letsels bij de jonge fietsers. Door een fietshelm te dragen neemt het risico op ernstig hoofdletsel met meer dan 65% af (Olivier & Creighton, 2016). Wel is het zo dat het beschermend effect van de fietshelm minder wordt naarmate de impactsnelheid hoger wordt dan 20 km/u (SWOV, 2016). Dat is de snelheid van een fietser die langzaam rijdt en dan met zijn hoofd op straat valt. Een helm biedt daarom geen gegarandeerde bescherming bij een aanrijding. Een eerdere review (Thompson et al, 1999) vond echter dat een helm het risico op een hoofd- of gezichtsletsel met twee derde verminderde, ongeacht of het ongeval een aanrijding met een gemotoriseerd voertuig was of een val.

2. Belang van zichtbaarheid bij jongere kinderen

Het effect van zichtbaarheid van jonge fietsers op hun ongevalsrisico is moeilijk aan te tonen. Het is duidelijk dat opvallende of reflecterende kledij en verlichting de zichtbaarheid van fietsers en voetgangers verhogen zodat deze sneller worden opgemerkt (Kwan en Mapstone, 2006). Maar wat hiervan het effect is op de veiligheid van fietsers en voetgangers blijft vooralsnog minder duidelijk. Zo konden in verschillende studies in verschillende landen geen relatie worden gelegd tussen een verhoogde zichtbaarheid en een daling van het ongevalsrisico. Een studie uit Canada (Hagel et al., 2014) vond dat een goede zichtbaarheid in het donker (gebruik van felgekleurde kledij en een achterlicht) het ongevalrisico van fietsers verhoogde. Een studie uit het Verenigd Koninkrijk (Miller et al., 2016) kon geen bewijs vinden voor een verminderd ongevalsrisico door het dragen van opvallende middelen (fluo of reflecterende kledij). Ook een onderzoek naar het effect van een wet in Italië die het dragen van opvallende kledij voor fietsers verplichtte (Prati, 2018), vond geen effect op het ongevalsrisico. De enige studie die wel een effect kon aantonen, komt uit Denemarken (Lahrmann et al., 2017) waar via een randomised controlled trial bij 6793 fietsers het ongevalsrisico verminderde door het dragen van een 'gele fietsjas'. De testgroep met de jas had 47% minder ongevallen met persoonlijk letsel en 55% minder ongevallen met gemotoriseerde voertuigen.

3. Inzetten op helm en fluo

Het effect van een helm op het voorkomen van hoofdletsel is duidelijk. Aangezien kinderen leren fietsen met vallen en opstaan, is het daarom aangeraden om een helm zoveel mogelijk te promoten bij jonge fietsers.

Hoewel de bewijslast voor extra zichtbaarheid (fluo of reflecterende kledij) veel minder duidelijk is en sterk afhangt van wat de lichtcondities zijn en de infrastructuur, is het ook voor kinderen aan te raden om hen gezien hun kleine gestalte extra zichtbaar te maken in het verkeer. Die zichtbaarheid kan op verschillende manieren worden ingevuld (begeleiding, fietsen in groep, duidelijke plaats op de weg), maar een eenvoudige manier is door het dragen van fluo of reflecterende kledij.

De VSV is voorstander van positieve acties om zichtbaarheid en fietshelmgebruik aan te moedigen, eerder dan van een algemene of gedeeltelijke verplichting. Onder meer door acties zoals *Helm Op Fluo Top* (HOFT) merkt de VSV dat de fietshelm en fluohesje de laatste jaren meer en meer ingeburgerd geraakt. Naast HOFT zet de VSV ook sterk in op het aanleren van voetgangers- en fietsvaardigheden via de brevettenwerking en het Grote Voetgangersexamen en Grote Fietsexamen. Ook de inrichting van de schoolomgeving en het uitstippelen van veilige schoolroutes krijgt uitgebreide aandacht binnen het aanbod van de VSV naar scholen en kinderen.

HOFT is een gratis verkeersproject dat loopt van de herfstvakantie tot de krokusvakantie. Alle Vlaamse basisscholen kunnen hiermee het dragen van een fietshelm en fluokledij op een leuke en eenvoudige manier aanmoedigen. Door fluo (of reflecterende kledij) en/of een helm te dragen op weg naar school, verzamelen de leerlingen stickers en die ze nadien kunnen inruilen voor leuke beloningen (zoals toegang tot de Zoo of Planckendael).

Scholen die meedoen aan HOFT krijgen een gratis pakket met alle nodige materialen, zoals een stickerkaart voor de leerlingen, voldoende stickers om uit te delen en een infofolder voor hun ouders.

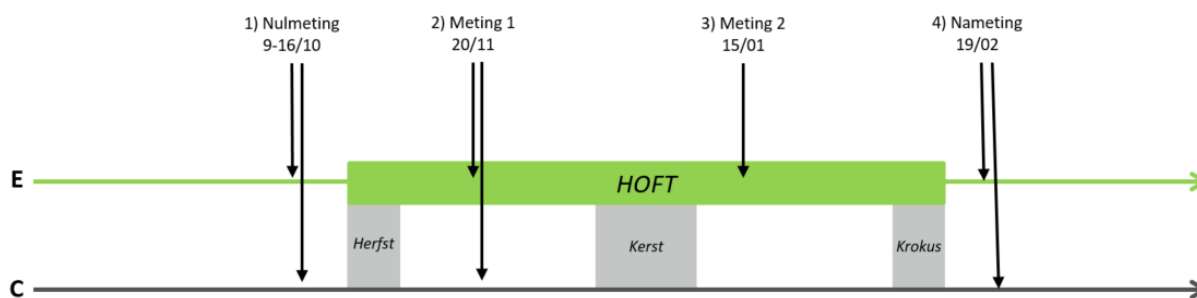
4. Onderzoeksvragen

HOFT heeft een zeer groot bereik en krijgt steeds goede evaluaties, alleen bleef het de vraag **welk effect HOFT heeft op het dragen van een helm en fluo**. Deze evaluatie wil daarom nagaan hoe het dragen van fluo en de helm evolueert bij scholen die wel en niet meedoen aan het project doorheen de winter. We beperken het effect enkel tot geobserveerd gedrag. Het meten van attitude en kennis bij jonge kinderen vraagt een andere aanpak (rechtstreeks, niet via vragenlijsten), dan mogelijk is binnen het huidige opzet. Wel werd onrechtstreeks gevraagd naar hoe de schoolverantwoordelijke de houding van de leerlingen evalueerde ten opzichte van helm en fluo en hoe die evolueerde doorheen het project.

2. Methode

1. Design

Het design dat werd toegepast is een experimenteel design met een experimentele (HOFT) en controle-groep met 4 meetmomenten (voor – tijdens x2 – na). Aangezien scholen niet at random aan de controle en experimentele groep zijn toegewezen spreken we van een quasi-experimenteel design. De controle-groep moest op slechts drie momenten (voor – tijdens – na) tellen. De controlegroep werd één keer minder bevraagd om te voorkomen dat zij zouden afhaken op basis van het aantal meetmomenten.

De timing en de inhoud van de 4 afzonderlijke meetmomenten waren als volgt:

- **Nulmeting**
2 weken voor herfstvakantie (16/10/2017), net vooraleer de scholen het pakket krijgen toege-stuurd: *Welke leerjaren doen mee en wat is hun beginsituatie? Daarnaast werden ook enkele za-ken bevraagd zoals deelname vorig jaar, vermelding in schoolreglement, houding leerlingen...*
- **Meting 1**
Enkele weken na de start (20/11/2017 – 1/12/2017): follow up + uitgebreide vragenlijst: *Tellen na de start van het project en hoe wordt HOFT binnen de school aangepakt?*
- **Meting 2** (deze meting werd niet door de controlegroep ingevuld)
iets voorbij halfweg: 15-26/1/2018:
Telling voorbij halverwege het project, samen met vragen naar eventuele zaken die telling kunnen hebben beïnvloed (stickers zijn op, kaarten en klasposter vol...).
- **Nameting**
Na afloop HOFT: week na de krokusvakantie (19/2/2018 – 2/3/2018):
Telling na afloop van het project, samen met hoe het werd geëvalueerd door de deelnemende scholen.

Bij de scholen die deelnamen aan de controlegroep werden de vragen over HOFT achterwege gelaten. Er werden geen gegevens over de leerlingen gevraagd (bijv. geslacht).

We concluderen dat het project effectief is, als het verschil (in het aantal kinderen dat helm en/of fluo draagt)

- tussen de nulmeting en meting 1 (en 2)
- tussen de nulmeting en de nameting

in de experimentele groep groter is dan in de controlegroep (Mesken, 2011).

2. Rekrutering

Alle deelnemende scholen aan HOFT werden uitgenodigd om deel te nemen. In totaal namen 1239 scholen tijdens het schooljaar 2017-2018 deel aan HOFT.

Voor de controlegroep werden alle scholen aangeschreven die bekend waren binnen de database van de VSV. Deze scholen hebben dus reeds meegedaan aan een vroeger of ander project van de VSV, zoals de Grote Verkeersstoets of het Fietsexamen. In totaal werden 1509 scholen aangeschreven. De scholen uit de controlegroep wisten niet dat ze deel uitmaken van de controlegroep. Aan hen werd enkel gecommuniceerd dat de VSV een zicht wilde krijgen op het aantal kinderen dat doorheen de wintermaanden fluo en/of een helm droeg.

De scholen kregen een beloning wanneer alle metingen correct werden uitgevoerd: een cinematicket voor twee personen per deelnemende school. Daarnaast werden nog 100 educatieve pakketten verloot onder alle scholen die alle metingen correct hadden uitgevoerd.

3. Aanpak

De scholen werd gevraagd om de aantallen door te geven via een online vragenlijst. De contactpersoon van HOFT verzamelde de cijfers voor de hele school. Per leerjaar werd gevraagd één klas uit te kiezen (bijv. steeds de A-klas) en deze klas gedurende de hele tijd op te volgen. Zo moest men maximaal 9 klassen opvolgen.

Het volstond één dag in de week te tellen. Wel werd opnieuw gevraagd bij voorkeur steeds op dezelfde weekdag te tellen. We lieten in het midden wanneer er geteld kon worden, we gaan er van uit dat gedaan werd wanneer de stickers werden uitgedeeld. Uit ervaring weten we dat dit meestal 's ochtends is. We hebben niet gekeken of er een verschil was wanneer de kinderen op school aankomen of in de namiddag opnieuw naar huis gaan. Mogelijks bestaat dat de kans dat bij het naar huis gaan het hesje of de helm in de boekentas verdwijnt, maar die kans achtten we klein.

4. Berekening

Voor de analyses werden alle aantallen omgezet in een percentage. Zo werd telkens gevraagd hoeveel kinderen aanwezig waren op de dag van de telling en hoeveel kinderen die dag met de fiets naar school gekomen waren. Op basis daarvan kon een percentage worden afgeleid van hoeveel van de aanwezige kinderen die dag fluo droegen (geen onderscheid naar hoe ze naar school komen) of hoeveel van de aanwezige kinderen die met de fiets (ook als passagier) naar school waren gekomen, een helm droegen.

De analyses zijn voorlopig enkele uitgevoerd op het niveau van het kleuter- en lager onderwijs. Analyses per leerjaar of per graad zijn mogelijk, maar zijn in eerste instantie minder relevant dan het onderscheid tussen kleuter- en lager onderwijs.

Bij de analyses was de afhankelijke variabele telkens het percentage kinderen dat een helm of fluo droeg, of het verschil van dit percentage tussen twee meetmomenten (stijging of daling).

Of de aantallen op eenzelfde meetmoment tussen de experimentele en de controlegroep van elkaar verschilden werd nagegaan via een independent t-test. Om na te gaan of de percentages van eenzelfde school tussen de verschillende meetmomenten verschilden, werd gebruik gemaakt van een paired samples t-test. Om uiteindelijk de grootte van het verschil tussen 2 meetmomenten (stijging of daling) te testen tussen de experimentele en de controlegroep (bijv. $\Delta M1M0 = \%M1 - \%M0$) werd gebruik gemaakt van een independent t-test.

Om het verschil in aanpak binnen de HOFT-groep te kunnen testen, werd gebruik gemaakt van een independent t-test of een oneway ANOVA, afhankelijk van het aantal niveaus binnen de onafhankelijke variabele.

Voor de leesbaarheid werd momenteel enkel geopteerd om de gemiddeldes te rapporteren.

3. Resultaten

1. Respons

In totaal hebben 340 scholen alle metingen uitgevoerd. Deze 340 scholen vertegenwoordigen 51 387 kinderen (niet alle klassen binnen een school werden geteld). Dit komt neer op 21% van alle scholen die deelnemen aan HOFT en 5,4% van alle scholen die gecontacteerd zijn voor de controlegroep. Bij de controlegroep zijn 233 scholen gestart aan de eerste vragenlijst (of 15% van de aangeschreven scholen), maar hebben slechts 116 scholen de vragenlijst tot op het einde ingevuld. Bij de analyse van de antwoorden van de scholen die afgehaakt zijn na de eerste vragen, bleek niet dat deze antwoorden verschilden van de scholen die de volledige vragenlijst hebben ingevuld. Doorheen de verschillende meetmoment zijn enkele scholen afgehaakt, maar die uitval bleef beperkt tot 17% in de HOFT-groep en 30% in de controlegroep (Tabel 1).

	Totaal	HOFT	Controle
Nulmeting	430	314	116
Meting 1	370 (87%)	272 (87%)	98 (85%)
Meting 2		242	
Nameting	340 (79%)	258 (83%)	82 (70%)

Tabel 1 Respons met meetmoment. De percentages (%) geven de uitval weer ten opzichte van de 0-meting.

Voor de nameting (laatste meting) is gekozen om iedereen aan te schrijven die aan meting 1 had meegedaan. Zo werd de uitval naar de nameting beperkt en dit verklaart meteen ook waarom de respons bij de nameting bij de HOFT-groep hoger ligt dan bij meting 2.

Om de representativiteit de verschillende scholen na te gaan, werd gekeken naar de verdeling in onderwijsnet (Tabel 1) en per provincie (Tabel 2). Er is geen verschil te merken in de verdeling naar onderwijsnet tussen alle scholen die aan HOFT deelnemen, de HOFT-scholen die aan de meting hebben deelgenomen en de scholen die aan de controlemeting hebben deelgenomen.

	HOFT-totaal		HOFT-meting		Controle	
Vrij onderwijs	712	(60%)	160	(62%)	31	(62%)
GO!	195	(16%)	31	(12%)	4	(8%)
Gemeentelijk onderwijs	280	(24%)	67	(26%)	15	(30%)
Onbekend	-		-		32	

Tabel 2 Verdeling respons volgens onderwijsnet

Er is wel een klein verschil in regionale spreiding (per provincie) bij de controlegroep. Zo zijn er bij de controlegroep relatief meer scholen uit West-Vlaanderen en Limburg en minder uit Antwerpen (Tabel 3), dan dit het geval is bij de scholen die deelnemen aan HOFT en de HOFT-scholen die deelnemen aan de effectmeting. De verdeling bij deze laatste twee is nagenoeg identiek.

	HOFT-totaal		HOFT-meting		Controle	
Antwerpen	473	(39%)	105	(41%)	16	(20%)
Oost-Vlaanderen	250	(20%)	50	(19%)	16	(20%)
West-Vlaanderen	220	(18%)	43	(17%)	21	(26%)
Limburg	92	(7%)	18	(7%)	11	(13%)
Vlaams Brabant	154	(13%)	36	(14%)	15	(18%)
Brussel Hfst Gewest	39	(3%)	6	(2%)	3	(4%)

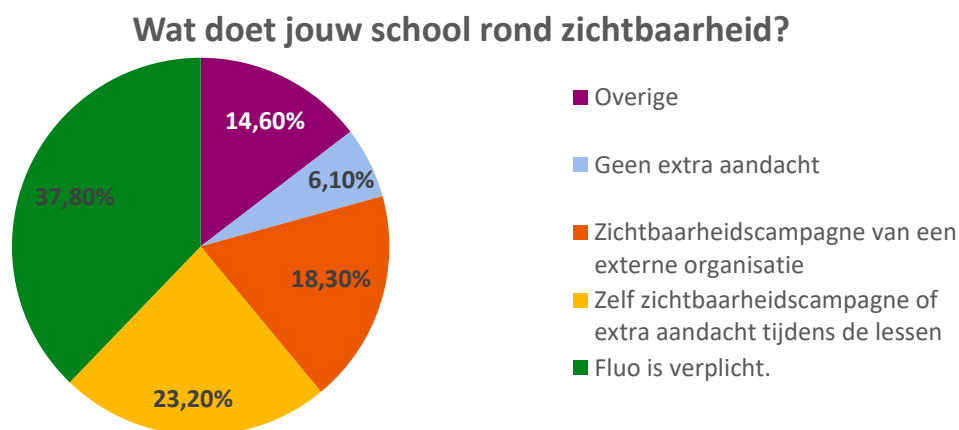
Tabel 3 Verdeling respons volgens regionale spreiding.

Gezien de oververtegenwoordiging van Limburg en West-Vlaanderen in de controlegroep werd gekeken of deze oververtegenwoordiging een invloed heeft op het concept dat we willen meten. Zo bleek in West-Vlaanderen 64% van de kinderen in het lager fluo te dragen bij de nulmeting, waar dit gemiddeld slechts 36% is. In Limburg daarentegen lag dit aantal op 24%, wat niet significant verschilt van de andere provincies. In West-Vlaanderen deden veel scholen waar een verplichting voor fluo was opgenomen in het schoolreglement mee aan de telling (45% meldt een verplichting, tegenover 24% in Vlaanderen), en dan voornamelijk in de controlegroep (62% van de scholen spreekt van een verplichting, tegenover 38% in gans Vlaanderen). We kunnen dus aannemen dat in West-Vlaanderen een zekere vertekening door zelfselectie heeft plaatsgevonden, waarbij vooral scholen die actief bezig zijn met fluo hebben deelgenomen aan deze studie. Bij de interpretatie van de resultaten van de controlegroep moeten we er dus rekening mee houden dat deze mogelijk naar boven vertekend zijn. Al zal dit beperkt zijn, aangezien in de andere provincies geen verschil in het dragen van helm of fluo werd opgemerkt.

2. Beschrijving deelnemende scholen

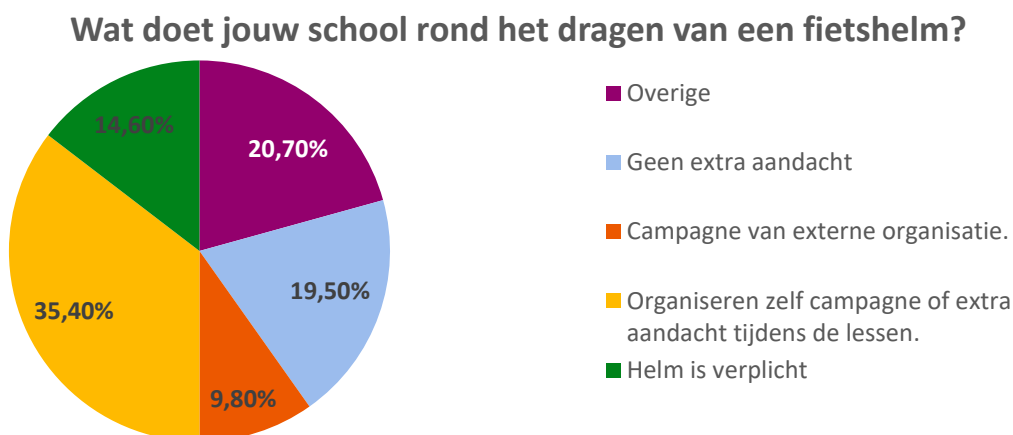
1. Controlescholen

Voorafgaand aan de meting werd bij de controlegroep gepolst naar wat de school doet rond zichtbaarheid of het dragen van een helm.

Figuur 1 Wat doet jouw school rond zichtbaarheid (n= 82)

Uit deze antwoorden bleek dat bij een zeer groot aantal scholen (meer dan 1 op 3) het dragen van fluo verplicht is in de school. Het is hierbij niet duidelijk of deze verplichting enkel geldt voor schooluitstappen of ook voor woon-schoolverkeer.

Figuur 2 Wat doet jouw school rond het dragen van een fietshelm (n=82)

De helm krijgt een pak minder aandacht dan zichtbaarheid (19,5% tegenover 6%), ook het aantal scholen dat een helm verplicht ligt lager dan bij zichtbaarheid. De grootste groep organiseert zelf een campagne of besteed hier aandacht aan tijdens de lessen.

Deze antwoorden zijn ook vergeleken met de volledige groep scholen die aan de eerste vragenlijst gestart waren, maar niet verder aan de telling hebben deelgenomen (Tabel 4). Zo beschikken we nog over bijkomende antwoorden op deze vragen van 151 scholen. Deze antwoorden wijken niet af van de 82 scholen die alle metingen effectief hebben uitgevoerd.

Wat doet jouw school rond...	Zichtbaarheid		Helm	
Overige	39	(17%)	49	(21%)
Wij besteden geen extra aandacht aan zichtbaarheid.	16	(7%)	43	(18%)
Wij doen mee met een zichtbaarheidscampagne van een externe organisatie.	39	(17%)	73	(31%)
Wij organiseren zelf een zichtbaarheidscampagne of besteden hier extra aandacht aan tijdens de lessen.	59	(25%)	29	(12%)
Het dragen van fluo (helm) is verplicht (voor fietsers) in onze school.	80	(34%)	39	(17%)
Totaal	233		233	

Tabel 4 Aandacht voor zichtbaarheid of helm in controlegroep (n=233)

2. HOFT-scholen

A. Aandacht voor helm en zichtbaarheid

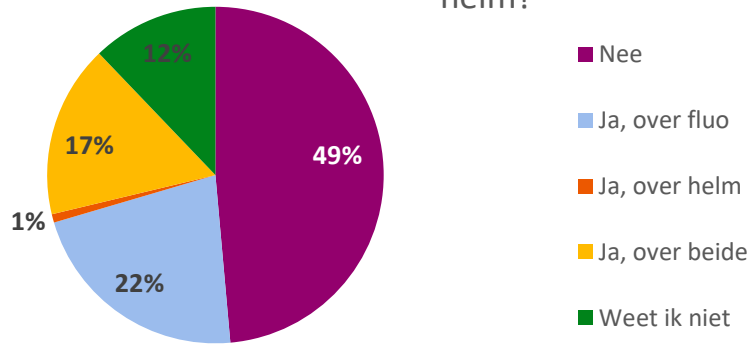
Bij de scholen die deelnemen aan HOFT is de vraag naar verplichting op een andere wijze gesteld. Bij hen werd gevraagd of er in het schoolreglement iets staat vermeld over helm of fluo. In een kleine helft van de scholen staat hierover niets vermeld. In 39% van de scholen staat een vermelding over fluo in het schoolreglement, in 18% van de scholen een vermelding over de helm.

Indien één of beide vermeld werden in het schoolreglement, werd bijkomende gevraagd naar wat er exact vermeld staat in het schoolreglement. Op basis daarvan konden we afleiden dit in iets meer dan de helft van de scholen (50 van de 95 scholen) waar fluo vermeld wordt ook effectief sprake is van een verplichting (zie bijlage 1). Deze verplichting beperkt zich niet tot klassikale uitstappen. Mogelijks ligt aantal nog hoger, aangezien enkel waar duidelijk vermeld werd dat het gaat om een verplichting deze school als zodanig werd aangeduid. Het is wel de vraag hoe streng een school omgaat met deze verplichting en of dit op één af andere manier afgedwongen wordt.

In totaal komt geldt in 20% van alle scholen die aan HOFT meedoen fluo als een verplichting in het schoolreglement (50 van 247 scholen). Dit aantal ligt lager dan bij de scholen die hebben meegedaan aan de controlemeting. Dit is mogelijks te verklaren door de strengere interpretatie van een verplichting bij woon-school verkeer in de HOFT-groep. Scholen verplichten fluo ook vaak bij schooluitstappen, maar dit heeft meestal niet verkeersveiligheid als hoofdreden. Ook is het mogelijk dat de scholen in de controlegroep iets bewuster met het thema zichtbaarheid omgaan (zelfselectie bias).

Slechts bij 2 scholen was sprake van een verplichting van de fietshelm.

Staat er in het schoolreglement iets over het dragen van fluo of helm?

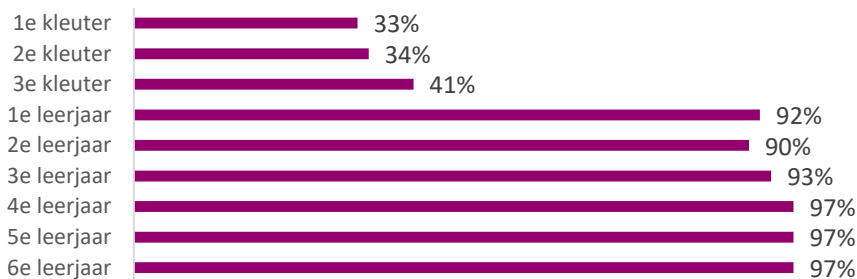

Figuur 3 Staat er in het schoolreglement iets over het dragen van fluo of helm? (n= 247)

B. Bereik van HOFT in de scholen

Niet elke school kiest er voor om HOFT in de hele school aan te bieden. In 25 % van de scholen wordt per leerjaar bekeken wie deelneemt.

Welke leerjaren doen mee aan HOFT?

Figuur 4 Welke leerjaren doen mee aan HOFT? (n= 247)

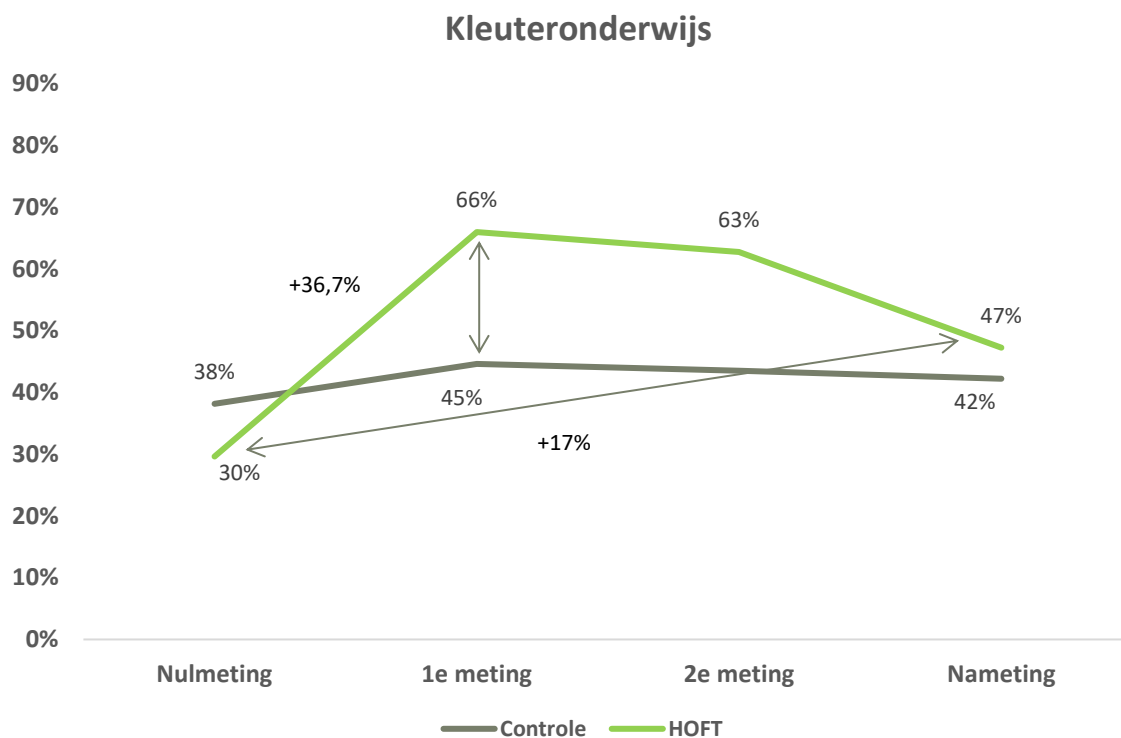
Voornamelijk in het kleuteronderwijs ligt de participatiegraad een pak lager dan in het lager onderwijs (Figuur 4). In 69% is dit voornamelijk vanuit praktische overwegingen. Kleuters hebben nog veel ondersteuning nodig bij het sluiten van hun jas, en dus bijv. ook over hun jas een fluohesje aan te doen, of het sluiten van de helmsluiting. Ook bij het bijhouden van hun stickerkaart en het kleven van de stickers is bij kleuters extra ondersteuning nodig. Een andere reden die wordt aangehaald is dat een school er pas voor kiest om HOFT aan te bieden wanneer de kinderen de leeftijd hebben bereikt waarop ze zich zelfstandig in het verkeer begeven. Dit was voor 18% van de scholen de reden. In een 10% was het leerkracht zelf die er voor koos om niet deel te nemen aan HOFT.

3. Effectmeting Helm Op Fluo Top

1. Effect van HOFT op het dragen van fluo

A. Kleuteronderwijs

De analyses binnen het kleuteronderwijs werden uitgevoerd op basis van 44 scholen in de controlegroep en 187 scholen in de HOFT-groep. Het percentage kleuters dat fluo draagt, verschilde bij de nulmeting niet significant tussen beide groepen. Tijdens de 1^e meting steeg het aantal kleuters dat fluo droeg met 36,7% naar 66% in de HOFT-groep. Dit verschil tussen de nulmeting en de 1^e meting was significant. In de controlegroep werd geen verschil gevonden tussen beide meetmomenten. Bij de HOFT-groep bleef het aantal kleuters dat fluo droeg bij de 2^e meting gelijk aan de 1^e meting. Na afloop HOFT daalde het percentage opnieuw naar 47%, wat nog steeds significant hoger ligt, dan het percentage tijdens de nulmeting (+17%).

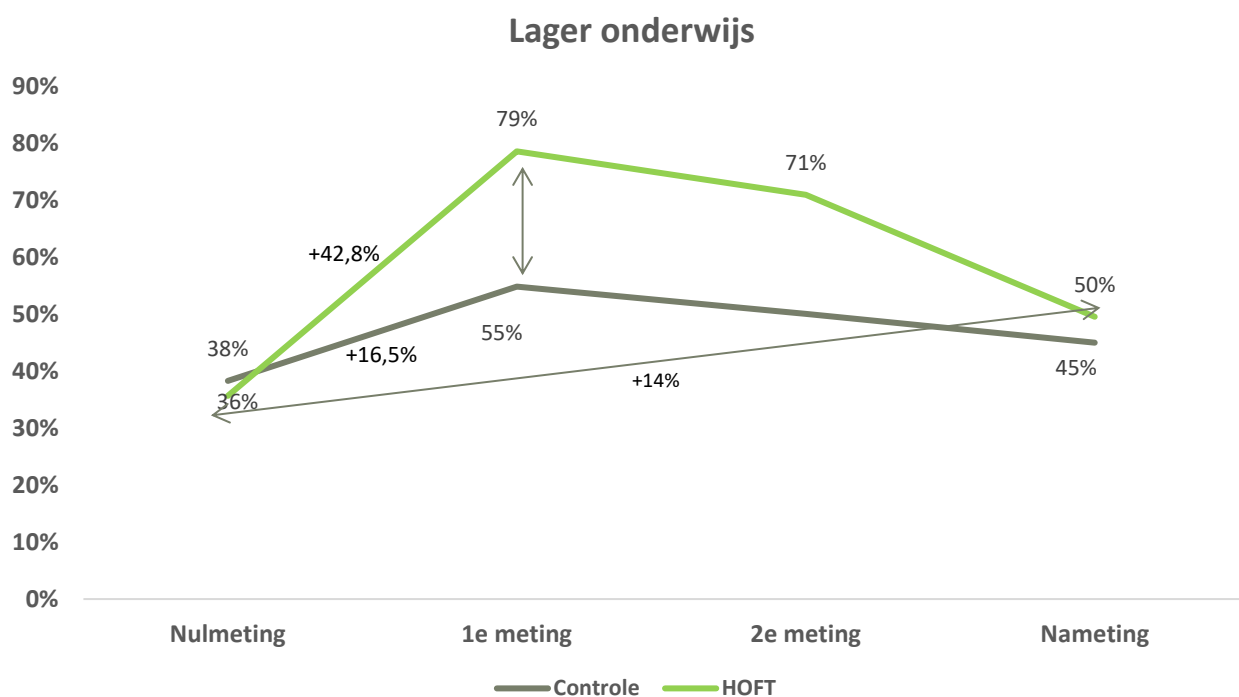

Figuur 5 Percentage fluo in het kleuteronderwijs

B. Lager onderwijs

In het lager onderwijs ligt het aantal leerlingen dat fluo droeg bij de nulmeting bij de HOFT-groep en de controlegroep in dezelfde lijn. Tijdens de eerste meting steeg het aantal leerlingen dat fluo droeg in de HOFT-groep met 42,8%. In de controlegroep steeg dit met 16,5%. In beide groepen was sprake van een significant verschil tussen de nulmeting en de 1^e meting, maar de stijging bij de HOFT-groep (+42,8%) lag significant hoger dan bij de controlegroep (+16,5%).

Bij de tweede meting daalde het aantal leerlingen dat fluo droeg licht naar 71%, na afloop van HOFT zakt dit terug naar 50%. Dit percentage ligt wel nog steeds significant hoger dan het percentage bij de nulmeting. Bij de controlegroep verschilt dit percentage niet significant tussen de nul- en nameting.

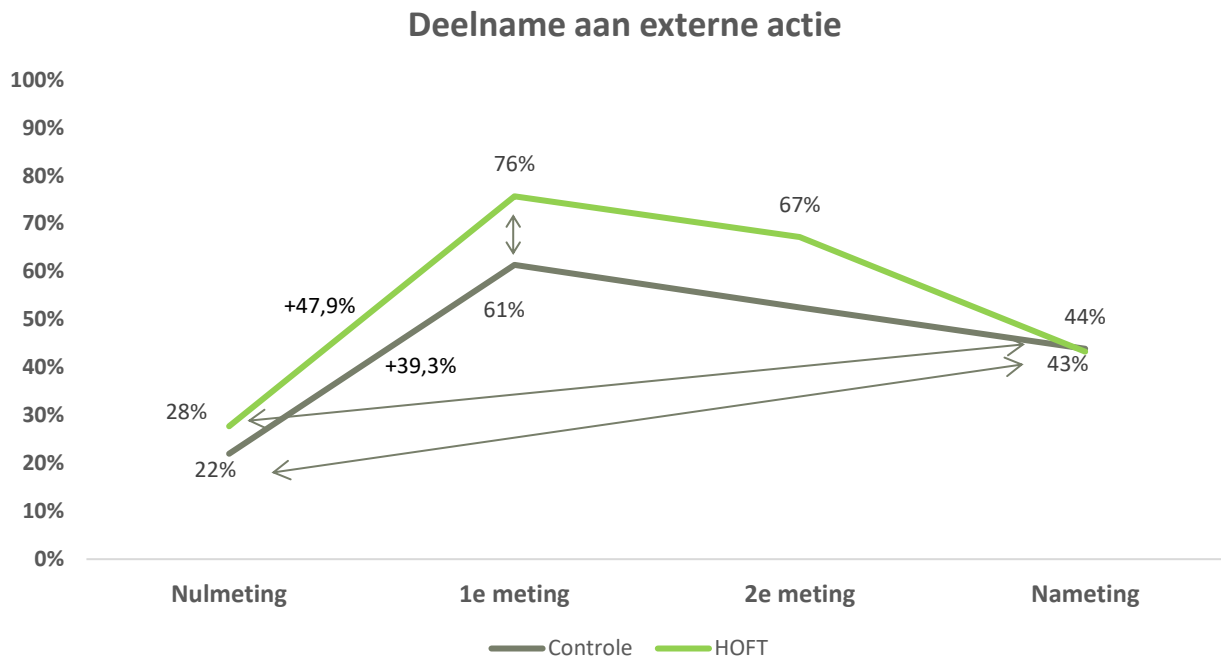

Figuur 6 Percentage fluo in het lager onderwijs

C. Verdere analyse volgens aandacht voor zichtbaarheid

In de HOFT-groep worden alle scholen ondersteund door een campagne van een externe organisatie (HOFT) of maken er bovenop een verplichting van. In de controlegroep kunnen scholen op verschillende manieren omgaan met het thema zichtbaarheid. Het is daarom relevant om enkel die scholen te vergelijken met een vergelijkbare aanpak bijv. waar fluo verplicht is of scholen die aangeven mee te doen aan een campagne van een externe organisatie.

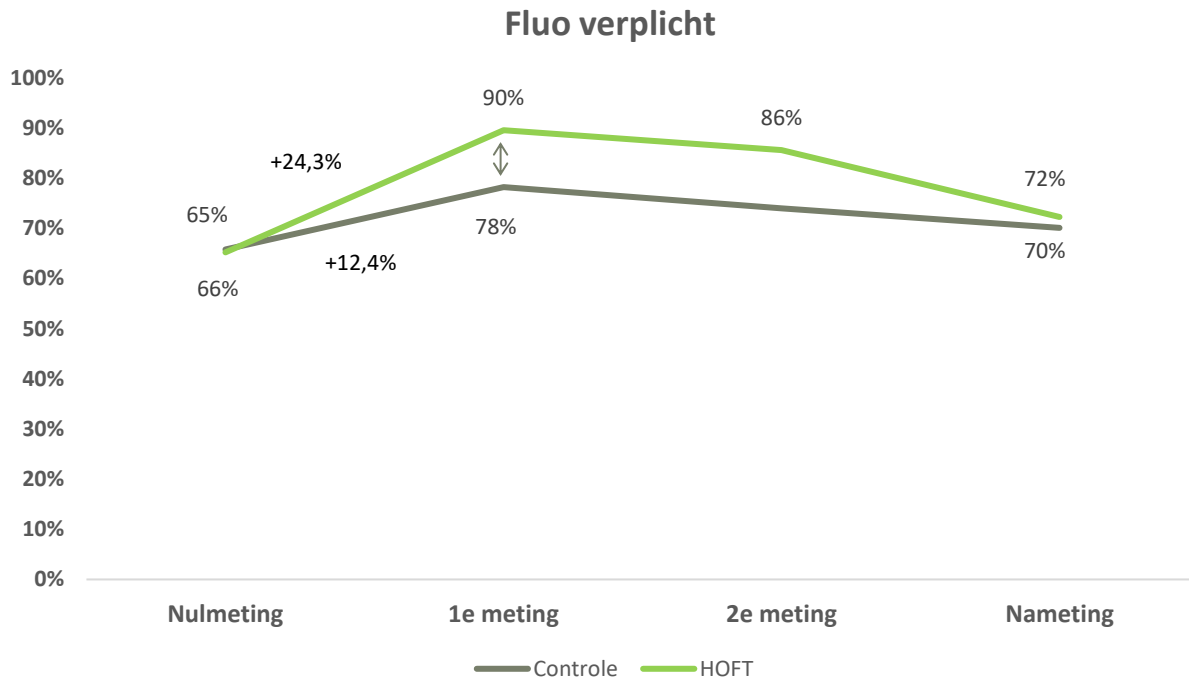
In de controlegroep gaven zo'n 15 scholen aan deel te nemen aan een externe actie.

Figuur 7 Percentage fluo bij in het lager onderwijs bij scholen die deelnemen aan een externe actie (n controle = 15; N HOFT = 197)

Tijdens de meting 1 steeg het aantal leerlingen dat fluo droeg in de HOFT-groep met +47,8%. In de controlegroep steeg dit met +39,3%. Beide stijgingen verschillen niet significant van elkaar. Wel ligt het aantal leerlingen dat fluo draagt bij de HOFT-groep bij de meting 1 significant hoger dan bij de controlegroep, zodat HOFT zeker een meerwaarde heeft tegenover andere acties.

Na afloop van HOFT zakt het aantal kinderen dat fluo draagt voor beide groepen terug naar 43 à 44%. Bij zowel de HOFT-groep als de controlegroep ligt dit significant hoger dan de nulmeting.

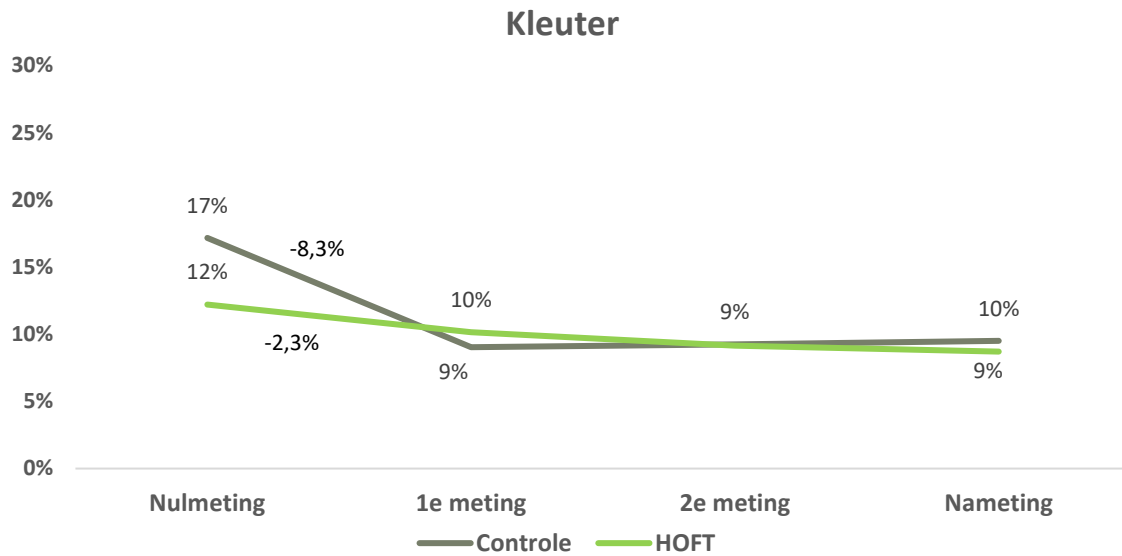

Figuur 8 Percentage fluo bij in het lager onderwijs bij scholen waar fluo verplicht is (n controle = 31; N HOFT = 52)

Wanneer we de analyse enkel uitvoeren op de 31 scholen in de controlegroep en 52 scholen in de HOFT-groep waar fluo verplicht is, dan valt meteen de hoge en zeer gelijke score bij de nulmeting op (ongeveer 65%). Zowel bij de HOFT-groep als de controlegroep stijgt dit aantal significant tijdens meting 1. De stijging van de HOFT-groep (24,3%) ligt niet significant hoger dan die bij de controlegroep (12,4%). Wel ligt bij de HOFT-groep opnieuw het aantal leerlingen dat fluo draagt significant hoger bij meting 1 dan bij de controlegroep, wat de meerwaarde van HOFT aantoont. Bij de nameting verdwijnt dit effect en dalen zowel de HOFT-groep als de controlegroep terug naar 70%.

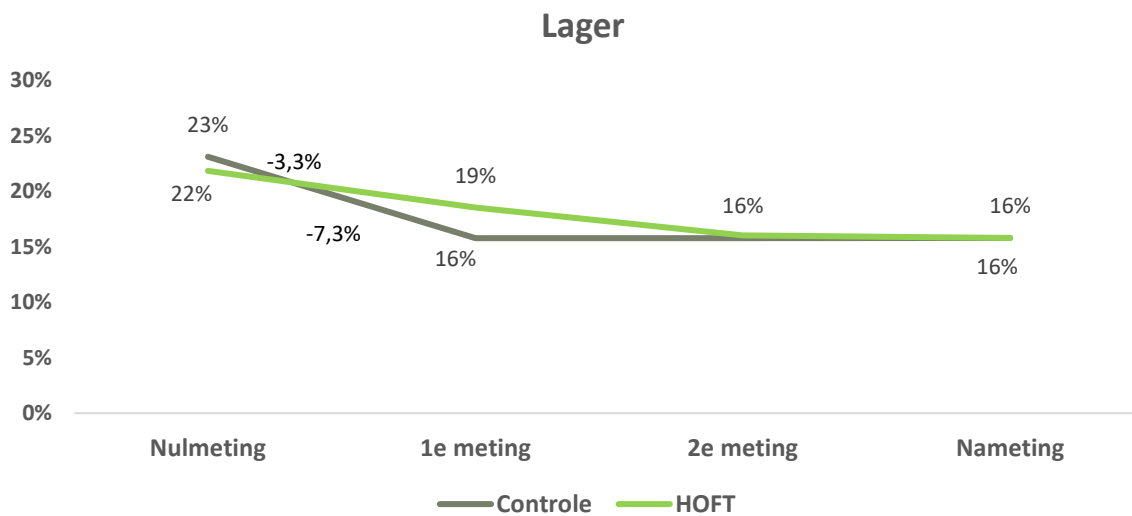
2. Effect van HOFT op fietsen

Zowel bij de controlegroep als de HOFT-groep daalt het fietsgebruik bij de kleuters bij meting 1, waardoor beide groepen ongeveer 10% fietsers tellen. Door de hogere beginpositie van de controlegroep is de terugval hier significant sterker dan in de HOFT-groep. Voor de rest zijn de controle- en HOFT-groep nagenoeg identiek.

Figuur 9 Fietsgebruik in kleuteronderwijs

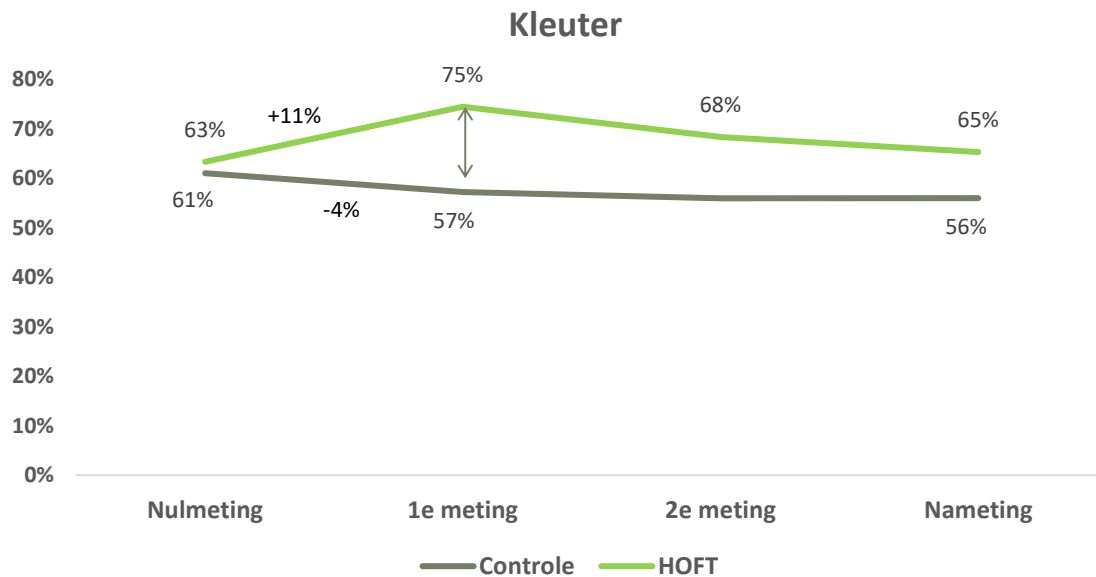
In het lager onderwijs ligt het fietsgebruik in beide groepen rond 22-23%. Bij de controlegroep zakt dit naar meting 1 naar 16%. Deze daling is significant sterker dan bij de HOFT-groep waar de terugval iets meer ingeperkt wordt. Bij meting 2 en de nameting worden in beide groepen 16% fietsers geteld.

Figuur 10 Fietsgebruik in lager onderwijs

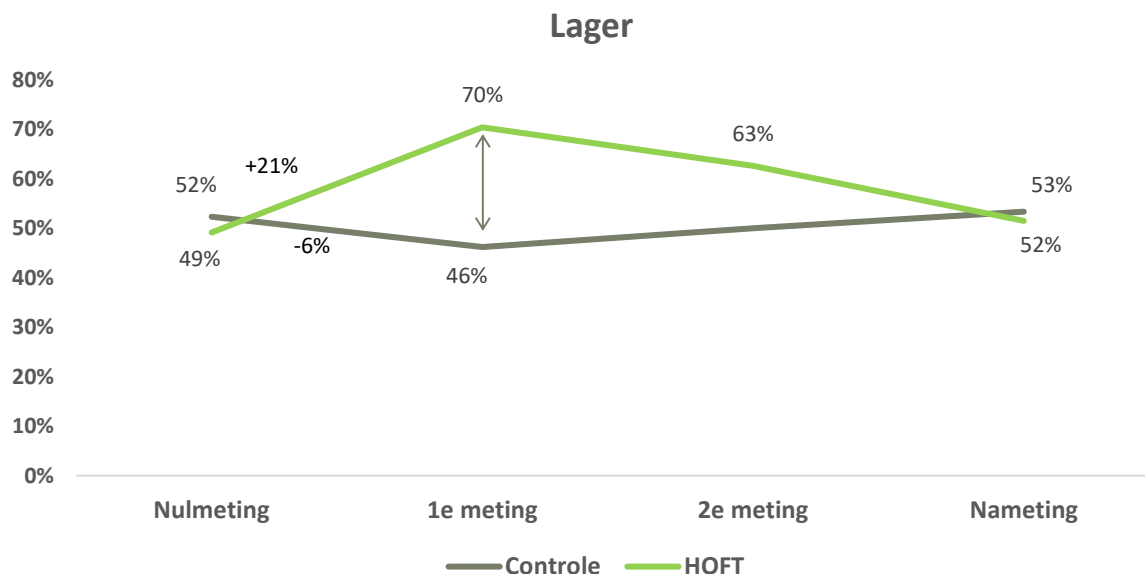
3. Effect van HOFT op het dragen van de helm

In het kleuteronderwijs ligt het aantal kinderen dat de helm draagt iets boven de 60% bij de nulmeting. HOFT slaagt er in dit percentage met 11% te doen stijgen naar 75%. In de controlegroep is er echter een daling. Het aantal kleuters dat een helm draagt tijdens meting 1 verschilt significant tussen de HOFT- en de controlegroep. Dit verschil verdwijnt bij de nameting tussen beide groepen en het aantal kleuters dat een helm draagt na afloop van HOFT valt terug op het niveau van de nulmeting.

Figuur 11 Helmdracht in kleuteronderwijs

In het lager onderwijs ligt het aantal kinderen dat een helm draagt op ongeveer 50% bij de nulmeting. HOFT slaagt er in dit percentage met 21% te doen stijgen naar 70%, terwijl het aantal leerlingen dat een helm draagt in de controlegroep daalt met 6%. Hierdoor ontstaat een significant verschil tijdens meting 1 tussen de controle- en HOFT-groep. Dit verschil verdwijnt ook na afloop van HOFT, wanneer in beide groepen opnieuw ongeveer 50% een helm draagt.

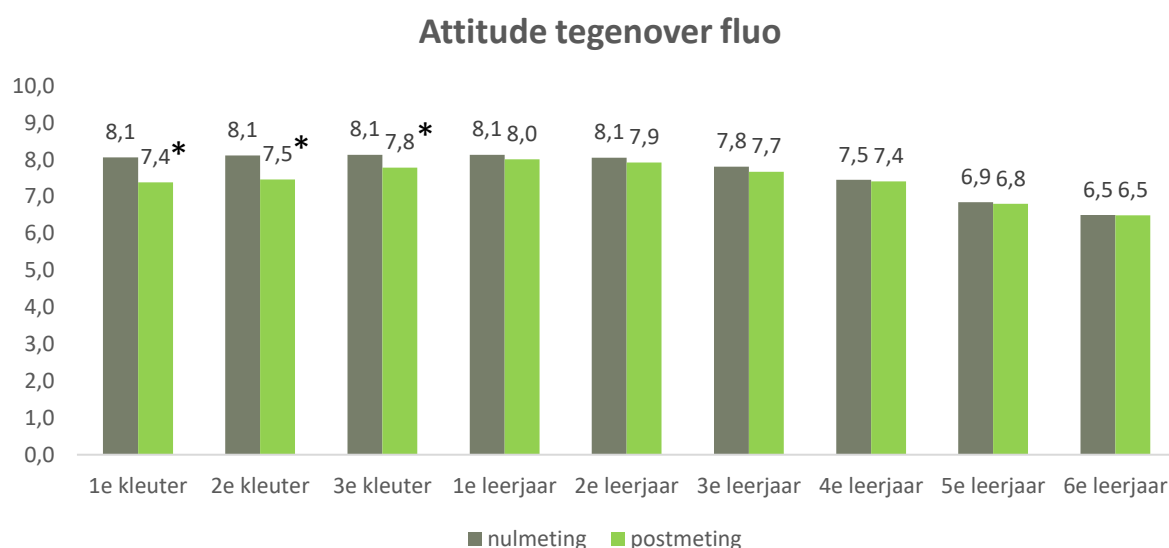

Figuur 12 Helmdracht in het lager onderwijs

4. Attitude van leerlingen tov helm en fluo

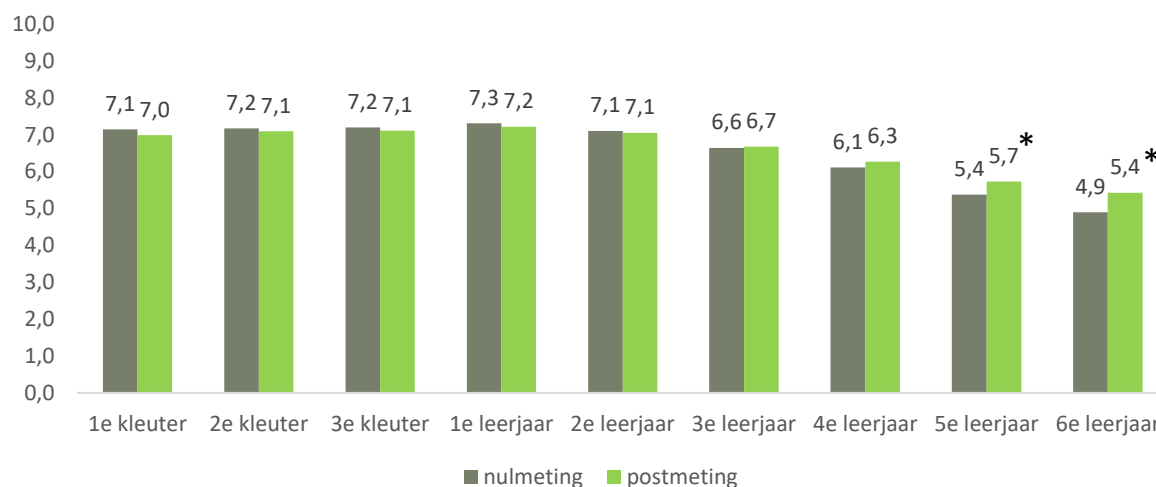
Voorafgaand en na afloop van HOFT werd gepeild bij de projectverantwoordelijke van de scholen die meedoen aan HOFT naar hoe zij de attitude van de leerlingen inschatten over het dragen van fluo of een helm. We vroegen om per leerjaar een score op 10 te geven.

De attitude voor fluo daalt met de leeftijd, net als die voor de helm. Wel zien we dat na afloop van HOFT de attitude van de kleuters ten opzichte van fluo lager wordt ingeschat dan voordien. Bij helmdracht zien we dan weer een stijging bij het 5^e en 6^e leerjaar.

Figuur 13 Houding van leerlingen tegenover dragen van fluo (* duidt op verschil tussen nul- en nameting)

Attitude tegenover helm

Figuur 14 Houding van leerlingen tegenover dragen van de helm (* duidt op verschil tussen nul- en nameting)

5. Invloed per leerjaar

Bij de nulmeting liggen de percentages van het aantal kinderen dat fluo draagt in de verschillende leerjaren dicht bij elkaar, enkel het kleuteronderwijs scoort iets minder (Tabel 5). De helm wordt daarentegen net meer gedragen in het kleuteronderwijs. Pas vanaf het derde leerjaar daalt de helmdracht tot 39% in het 6^e leerjaar.

De vraag is daarom of ook het effect van HOFT verschilt van jaar tot jaar. Bij de eerste drie leerjaren is de stijging het grootste van alle leerjaren voor zowel het dragen van de helm als fluo. Enkel bij het 6^e leerjaar en de kleuterklassen werkt HOFT significant minder in vergelijking met de eerste drie leerjaren.

Leerjaar	Fluo		Helm	
	Nulmeting	Stijging naar meting 1	Nulmeting	Stijging naar meting 1
1e kleuterklas	28%	+31%	63%	+9%
2e kleuterklas	30%	+36%	64%	+2%
3e kleuterklas	30%	+41%	64%	+14%
1e leerjaar	36%	+45%	62%	+25%
2e leerjaar	35%	+45%	60%	+26%
3e leerjaar	34%	+45%	52%	+25%
4e leerjaar	37%	+43%	53%	+20%
5e leerjaar	34%	+43%	46%	+24%
6e leerjaar	36%	+39%	39%	+19%

Tabel 5 Percentage helm en fluo per leerjaar en de stijging naar de eerste meting

6. Conclusies effectmeting

A. Fluo

HOFT bewijst zijn effectiviteit op het vlak van zichtbaarheid. Het aantal leerlingen dat fluo draagt naar meting 1 is verdubbeld ten opzichte van de nulmeting: van 28% naar 66% in het kleuteronderwijs en van 36% naar 79% in het lager onderwijs. Ook bij de controlegroep merken we een stijging, maar het aantal leerlingen dat fluo draagt blijft een eind onder die van de scholen die aan HOFT deelnemen (45% in het kleuteronderwijs en 55% in het lager). Ook na afloop van de actie blijft het aantal leerlingen dat fluo draagt op een hoger niveau dan voor de actie (17% hoger dan de nulmeting), daar waar die bij de controlegroep terugzakt naar het niveau van de nulmeting.

Wanneer we de analyse uitsplitsen (vooral dan in de controlegroep) naar scholen die deelnemen aan een externe campagne of scholen waar fluo verplicht is, zien we dat HOFT zijn meerwaarde blijft behouden. Zo tellen scholen die meedoen aan HOFT tijdens meting 1 significant meer leerlingen die fluo dragen (76%), dan in de scholen die aan een andere of eigen actie deelnemen (61%). HOFT doet het hierdoor beter dan gelijkaardige acties.

Opvallend voor scholen waar een verplichting geldt is het gelijke aantal kinderen dat fluo draagt (70% bij zowel bij voor- als nameting). HOFT slaagt er wel in dit hoge aantal nog op te trekken tot 90%, waar dit in de controlegroep tot 78% stijgt. Na afloop van de actie zakt het aantal leerlingen dat fluo draagt terug naar dat van voor de actie (70%).

Het aantal kinderen dat fluo draagt in de **kleuterklas** ligt iets lager dan in het lager onderwijs (zeker bij de meting 1: 66% kleuter t.o.v. 79% in het lager). Fluo blijkt bij kleuters iets moeilijk te liggen (vooral vanuit praktisch oogpunt). Dit komt ook naar voor in de attitudebevraging. Zo kregen de kleuters (als enige) een significant lagere attitudescore, waar dit in het lager onderwijs ongewijzigd bleef.

B. Fiets

Fietsen in de winter is een uitdaging. Tijdens de nulmeting komen ongeveer 13% van de kleuters en 22% van de lagereschoolkinderen met de fiets naar school. De controlegroep doet het hierbij iets beter. In de controlegroep zakt het aantal fietsers naar meting 1 echter meer (-7,3%) dan bij de scholen die meedoen aan HOFT (-3,3%). HOFT kan de terugval naar meting 1 dus enigszins beperken, maar daarna niet meer. Zowel in de controlegroep als in de HOFT-groep eindigt het aantal fietsers op 9% kleuters en 16% lagereschoolkinderen. **Ondanks dat HOFT er slaagt het aantal fietsers minder snel te doen terugvallen, is er geen verschil in het aantal fietsers tussen scholen die deelnemen aan HOFT of niet.**

C. Helm

Het aantal fietsende kinderen dat een helm draagt ligt op 62% in de kleuterklas en 50% in de lagere school. Waar dit bij de HOFT-groep stijgt naar 75% en 70% voor respectievelijk het kleuter- en lager onderwijs tijdens de 1^e meting, zien we bij de controlegroep een daling. HOFT zorgt er tijdens de actie voor dat meer kinderen een fietshelm dragen. **Dit effect verdwijnt echter wanneer ook HOFT stopt en het aantal fietsende kinderen dat een helm draagt opnieuw daalt tot het niveau van de nulmeting. We zien dus in tegenstelling tot fluo geen blijvend effect van HOFT.** Waar zichtbaarheid voornamelijk een thema is tijdens de donkere maanden, is helmdracht wel iets dat continu onder de aandacht zou moeten blijven. Hoewel het geen expliciete doelstelling van HOFT is, slaagt HOFT er niet in de kinderen te overtuigen om ook de helm na afloop van de actie blijven dragen.

Wel krijgt het 5^e en 6^e leerjaar significant hoger attitudescore na afloop van HOFT. Dit wijst er op dat de oudste kinderen een iets positievere instelling hebben na HOFT tegenover de helm dan voordien.

4. Discussie

Met deze effectstudie wilden we nagaan in hoeverre Helm Op Fluo Top er in slaagt om fluo en het dragen van een helm te promoten in het basisonderwijs. Hiervoor hebben gedurende de campagneperiode 258 scholen die deelnemen aan HOFT en 82 controlescholen (in totaal goed voor 51387 leerlingen) geteld hoeveel kinderen de helm en fluo droegen.

Uit de resultaten bleek dat HOFT volledig in zijn doelstelling slaagt wat betreft het dragen van fluo. Het aantal kinderen dat fluo draagt verdubbelt tijdens de campagneperiode en ook na afloop van de campagne ligt het aantal kinderen dat fluo draagt significant hoger dan voordien. In de controlescholen is ook een stijging te zien, maar die is eerder beperkt in vergelijking met de scholen die deelnemen aan HOFT. HOFT slaagt er in 8 op 10 kinderen fluo te laten dragen, enkel door het promoten van fluo op een leuke manier. Dit toont ook aan dat een verplichting (ook door de scholen zelf) niet aan de orde hoeft te zijn. Het effect van HOFT is echter niet beperkt tot voetgangers of fietsers, ook kinderen die met de bus of auto komen dragen fluo om te kunnen deelnemen aan de actie. Hoewel dit geen doelstelling is om ook deze kinderen met fluo naar school te laten komen, is het net een sterkte van het project dat iedereen kan deelnemen en daarmee fluo wordt aanzien als iets dat door iedereen gedragen wordt.

Meer dan de helft van de kinderen draagt voor de campagneperiode een helm om naar school te fietsen. HOFT slaagt er in om het aantal leerlingen dat de helm draagt nog te verhogen, maar na afloop van de campagne verdwijnt deze stijging weer en ligt het niveau opnieuw op dat van voor de campagne. Aangezien de helm minder seizoensgebonden is dan zichtbaarheid, is het een aandachtspunt om de kinderen die tijdens de campagne de helm dragen te kunnen blijven overtuigen om ook nadien met de helm naar school te fietsen.

Tegelijkertijd zien we dat scholen heel veel aandacht besteden aan zichtbaarheid en veel minder aan helmdracht. Dit ondanks het feit dat het effect voor de helm in het voorkomen van letsels duidelijk is aangetoond en veel minder voor zichtbaarheid. Het is daarom aan te raden scholen ook voldoende te laten stilstaan bij het nut van een helm, zodat hier voldoende aandacht wordt aan besteed. Anderzijds draag je enkel een helm wanneer je met fiets naar school komt, wat maar voor 1 op 5 kinderen het geval is. Aangezien de helm maar voor een beperkte groep kinderen relevant is, krijgt de helm waarschijnlijk ook minder aandacht. Iets wat door HOFT waarschijnlijk nog versterkt wordt, aangezien iedereen kan deelnemen door het dragen van een fluo (en niet per sé een helm hoeft te dragen om de spaarkaart vol te krijgen).

HOFT slaagt er in kinderen langer te overtuigen om met de fiets naar school te komen. Een verklaring hiervoor is dat kinderen meer stickers kunnen sparen wanneer ze zowel met een hesje als met de helm (en dus de fiets) naar school komen. Bij Meting 2 zien we echter dat het aantal fietsers is gedaald tot het niveau van de controlescholen en de nameting (omdat op dat moment hun stickerkaart al vol is). Ook hier is het de uitdaging om de kinderen die de moeite doen om met de fiets naar school te komen, te kunnen overtuigen om dit te blijven doen. Wanneer kinderen vaker met de fiets komen, zal waarschijnlijk ook de aandacht voor de helm toenemen. In tegenstelling tot wat wordt vaak beweerd, tonen deze resultaten ook aan dat het stimuleren van helmgebruik het fietsen niet minder populair maakt bij schoolkinderen.

Aanbevelingen

1. Verplichting fluo is zeker niet aan te raden, gezien het grote effect van promotie.
2. Meer aandacht op helm en daaruit volgend...
3. ...fietsers (en bij uitbreiding voetgangers) belonen dat ze ook tijdens de winter met de fiets (of te voet) naar school te komen.

Referenties

- Dupont, E. & Meunier, J.-C. (2017) Wat is specifiek voor fietsers en motorfietsers bij de verwondingen opgelopen bij een verkeersongeval ? Brussel, België: Vias Institute – Knowledge Centre. ([VIAS, 2017](#))
- Hagel et al 2014, The relationship between visibility aid use and motor vehicle related injuries among bicyclists presenting to emergency departments: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0001457513005113>
- Kwan I, Mapstone J. Interventions for increasing pedestrian and cyclist visibility for the prevention of death and injuries. Cochrane Database of Systematic Reviews 2006, Issue 4. Art. No.: CD003438. DOI: 10.1002/14651858.CD003438.pub2
- Lahrmann et al 2017, The effect of a yellow bicycle jacket on cyclist accidents: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0925753517313528>
- Mesken, J. (2011) De evaluatie van verkeerseducatieprogramma's. R-2011-8. Leidschendam, SWOV. (<https://www.swov.nl/file/15675/download?token=RfKIBbVM>)
- Miller, P., Kendrick D., Coupland, C., Coffey, F. (2017) Use of conspicuity aids by cyclists and risk of crashes involving other road users: Population based case-control study Journal of Transport & Health Volume 7, Part A, December 2017, Pages 64-74 (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214140516303796>)
- Olivier, J. & Creighton, P. (2016) Bicycle injuries and helmet use: a systematic review and meta-analysis. International Journal of Epidemiology, Volume 46, Issue 1, 1 February 2017, Pages 278–292, <https://doi.org/10.1093/ije/dyw153>
- Prati, G. (2018) The effect of an italian nationwide mandatory visibility aids law for cyclists, Journal of Transport & Health, Available online 24 March 2018 (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214140518300045>)
- SWOV (2016). Fietshelmen. SWOV-factsheet, oktober 2016, Den Haag. (<https://www.swov.nl/feiten-cijfers/factsheet/fietshelmen>)
- Thompson DC, Rivara F, Thompson R. Helmets for preventing head and facial injuries in bicyclists. Cochrane Database of Systematic Reviews 1999, Issue 4. Art. No.: CD001855. DOI: 10.1002/14651858.CD001855

Bijlage 1 – Vermelding verplichting fluo in schoolreglement

1	Alle fietsers zijn verplicht om tussen de herfstvakantie en paasvakantie een fluo-hesje + helm te dragen tijdens de verplaatsing van en naar de school.
2	(verplicht) fluovest en fietshelm verhogen de veiligheid van uw kind(eren); elk kind ontvangt eenmalig een fluohesje van de ouderraad. Elke leerling is verplicht dit fluohesje te dragen van en naar school. Bij verlies kan voor € 5 een fluohesje aangekocht worden op het secretariaat van de school.
3	Leerlingen die met de fiets naar school komen, dragen een fietshelm en een fluohesje.
4	1) Ik draag een fluo - hesje. Ik draag een fietshelm wanneer ik fiets. 2) De ouders bespreken met hun kinderen de veiligste schoolroute van thuis naar school en van school naar thuis. De ouders zorgen ervoor dat kinderen, die met de fiets naar school komen, over een fiets beschikken die verkeerstechnisch in orde en veilig uitgerust is. Leerlingen begeven zich in het verkeer met een fluo - hesje en fietsen met een fietshelm. Het is belangrijk dat ouders het goede voorbeeld geven en hun kinderen ondersteunen de verkeersregels na te leven.
5	12. Fluohesje Alle leerlingen die te voet of met de fiets naar school komen, dragen op weg van en naar school een fluohesje gedurende de periode van de herfstvakantie tot de krokusvakantie. Kinderen die zelf geen fluohesje hebben, kunnen er één van de school kopen of eentje lenen voor deze periode. Het hesje blijft dan eigendom van de school en wordt teruggegeven na deze periode. Bij verlies betaalt u het verloren hesje.
6	12.2 Verkeersveiligheid Omdat we de veiligheid van de kinderen heel belangrijk vinden, verplichten we al onze kinderen (vanaf de derde kleuterklas) tot het dragen van een fluohesje gedurende heel het schooljaar.
7	Elke dag met een fluo-vestje naar school komen.
8	5.10 Fietsers, zet hem op! Wij dringen er bij de ouders op aan dat alle leerlingen die met de fiets naar school rijden, een fietshelm dragen. We dringen er op aan dat de fietsen steeds op slot worden achtergelaten! De kinderen ontvangen van De Kraal een fluovestje. Zij moeten dit elke dag meebrengen naar school want tijdens klasuitstappen is het dragen van het vestje verplicht. We raden ten stelligste aan dat de kinderen, zowel de voetgangers als de fietsers, het vestje ook dragen tijdens de verplaatsing van thuis naar school en omgekeerd
9	Alle kinderen dragen op weg naar school en naar huis een flou jasje. Bij elke activiteit buiten de school dragen alle kinderen ook hun flou jasje.
10	alle leerlingen dragen het hele jaar door een fluohesje om naar school te komen.
11	Alle leerlingen van het lager die te voet of per fiets naar school komen moeten een fluohesje dragen. Deze worden gratis aangeboden door de ouderraden. Bij verlies van het fluohesje moet een ander aangekocht worden.
12	Dat alle leerlingen van het lager een fluohesje moeten dragen naar school.
13	Dat het fluohesje een onderdeel van het uniform is en dus elke dag gedragen dient te worden bij het naar school komen en naar huis gaan.
14	Dat ze elke dag hun fluo moeten dragen.
15	De kinderen moeten een fluohesje dragen als ze naar school komen en naar huis gaan. Dit geldt voor alle leerlingen, ook voor de kinderen die met de auto naar school komen, zo is het als leerkracht duidelijker om dit te controleren en zijn alle kinderen gelijk. De kleuters die naar de buitenschoolse opvang dragen, enkele straten verder, dragen ook een fluohoesje boven hun rugzakje/boekentas.
16	De kinderen moeten een fluohesje dragen van na de herfstvakantie tot aan de krokusvakantie.
17	De kinderen zijn verplicht om het fluohesje van de school, dat hoort bij het uniform, te dragen vanaf de herfstvakantie tot aan de krokusvakantie.
18	De leerlingen krijgen een gratis fluojasje en dienen het dagelijks te dragen van en naar school.
19	De leerlingen krijgen gratis fluohesjes van de school. Deze dienen gedragen worden van en naar de school en tijdens schooluitstappen.
20	De leerlingen zijn verplicht een fluovest te dragen
21	Elke leerling die op school aankomt moet een fluohesje dragen. Ongeacht de manier waarop ze naar school komen.
22	Fietsers zijn verplicht om een fietshelm en fluo-hesje te dragen
23	fluo en helm verplicht

24	Fluo steeds verplicht te dragen op weg naar school en naar huis.
25	fluo-vestje met logo van de school is verplicht
26	fluohesje van school verplicht te dragen om naar school en naar huis te gaan.
27	Fluohesje verplicht dragen tussen de herfst en krokusvakantie.
28	Fluohesjes en fietshelmen In het kader van de verkeersveiligheid bieden we jaarlijks een GRATIS fluohesje in bruikleen aan aan de kinderen die met de fiets naar school komen. We vragen dat – wie zo'n fluohesje krijgt – het ook draagt. Omdat we verkeersveiligheid erg belangrijk vinden, is het dragen van het hesje het hele jaar door verplicht. We vragen om zorgvuldig met het hesje om te springen en het te wassen wanneer het (op het einde van het schooljaar) terug wordt ingeleverd. Zo lang onze voorraad strekt, biedt de school aan alle leerlingen die met de fiets naar school komen een GRATIS fietshelm aan. Wie een fietshelm krijgt, wordt - omwille van de veiligheid – verplicht ze te dragen tijdens de verplaatsingen van en naar de school.
29	Fluohesjes worden gedragen op de weg van en naar school en bij schooluitstappen. Zo is iedereen altijd en overal duidelijk zichtbaar. Wanneer leerlingen voor het eerst op school komen of in het eerste leerjaar zitten krijgen ze een gratis fluohesje. Bij verlies moet er eentje aangekocht worden. Voor de kleuters zijn er fluohesjes op school voor uistappen, verkeerslessen, ...
30	Fluojas is verplicht vanaf de 3de kleuterklas.
31	Fluojas verplicht te dragen. Fietshelm dragen bij uitstap met de klas/school.
32	Het fluo hesje met logo van de school is een deel van het uniform = verplicht In de kleuterschool is er geen uniform maar we vragen wel om het hesje te dragen.
33	Iedereen heeft een fluojas aan om naar school te komen. De kind. die alleen met de fiets komen, zijn verplicht om een fietshelm te dragen!
34	Ik draag altijd mijn fluohesje in het verkeer.
35	Kinderen die met de fiets naar school komen, raden we ten zeerste aan een helm en een fluohesje te dragen. In de periode tussen de herfstvakantie en krokusvakantie is IEDEREEN verplicht met fluohesje naar school te komen (Donkere Dagen). Bij alle leeruitstappen die per fiets doorgaan, moeten kinderen een hesje en een helm dragen.
36	Men is aan onze website aan het werken. Er staat dat de leerlingen verplicht zijn een fluohesje te dragen van na de herfstvakantie tot aan de vrijdag van de paasvakantie.
37	Op weg van en naar de school dragen al onze kinderen een fluohesje, zodat ze goed zichtbaar zijn. Deze hesjes worden door de school verdeeld.
38	Tijdens de verplaatsingen met de fiets moeten de kinderen verplicht een fluovest en fietshelm dragen. Kinderen die te voet naar school komen, dragen een fluovest.
39	Tussen de herfstvakantie en de paasvakantie behoort het fluovestje bij het standaarduniform. De leerlingen krijgen van de school een fluovestje.
40	Tussen herfst- en paasvakantie is een fluohesje verplicht. Bij uitstappen moet elk kind en leerkracht een fluohesje dragen.
41	tussen herfstvakantie en krokusvakantie verplicht hesje dragen bij elke fietsuitstap : helm dragen
42	uitstappen fluo aan, naar en van school fluo aan
43	UNIFORM Bij het uniform is het verplicht om een fluohesje op onze school te gebruiken gedurende het ganse schooljaar. Alle leerlingen krijgen bij hun instap één hesje met het logo van de school. Bij verlies of indien het te klein is geworden, kan je dit steeds aanschaffen op het secretariaat of via de oudervereniging voor 3,50 euro. WELZIJNSBELEID & PREVENTIE VERKEERSVEILIGHEID FIETSERS Een fietshelm is ten zeerste aangeraden.
44	Van 1 november tot 1 mei fluohesje verplicht (uniform).
45	Van het lager is iedereen verplicht om een hesje te dragen. Bij uitstap met de fiets, draagt iedereen een fietshelm.
46	Vanaf 01 september 2012 is het dragen van een fluojasje verplicht voor alle kinderen van onze school. Deze fluojasjes zullen te koop zijn bij ons op school voor de prijs van 5 euro. De fluojassen zijn herkenbaar met het schoollogo. Als school richten we deze actie op om de veiligheid van de leerlingen in het verkeer te bevorderen. Het fluojasje moet steeds (na het dragen) in de boekentas bijgehouden worden.
47	Verkeersopvoeding voor kinderen is uiterst belangrijk in onze huidige maatschappij. Opdat kinderen zowel in de winter als in de zomer goed zichtbaar zouden zijn, ontvangt elk kind een fluohesje met het logo van de

	school. Dit fluohesje is verplicht te dragen op weg van en naar school om het even op welke manier men naar school komt, te voet of met de fiets. Kinderen die met de wagen gebracht worden en in- of uitstappen op de openbare weg dienen eveneens hun fluohesje te dragen. Het hesje is tevens verplicht bij elke verplaatsing met de klas. Wij dringen er op aan dat kinderen die met de fiets naar school komen steeds een fietshelm dragen.
48	Verplicht dragen naar school en naar huis.
49	Verplicht dragen van fluohesje van de herfstvakantie tot aan de paasvakantie
50	Wie met de fiets naar school komt, plaatst zijn fiets in de fietsenstalling. Men fietst niet op de speelplaats. Fietzers dragen een fluo-jasje en fietshelm.

Stijn Dhondt
015 44 65 50 – stijn.dhondt@vsv.be

Stationsstraat 110, 2800 Mechelen
015 44 65 50 - info@vsv.be - www.vsv.be